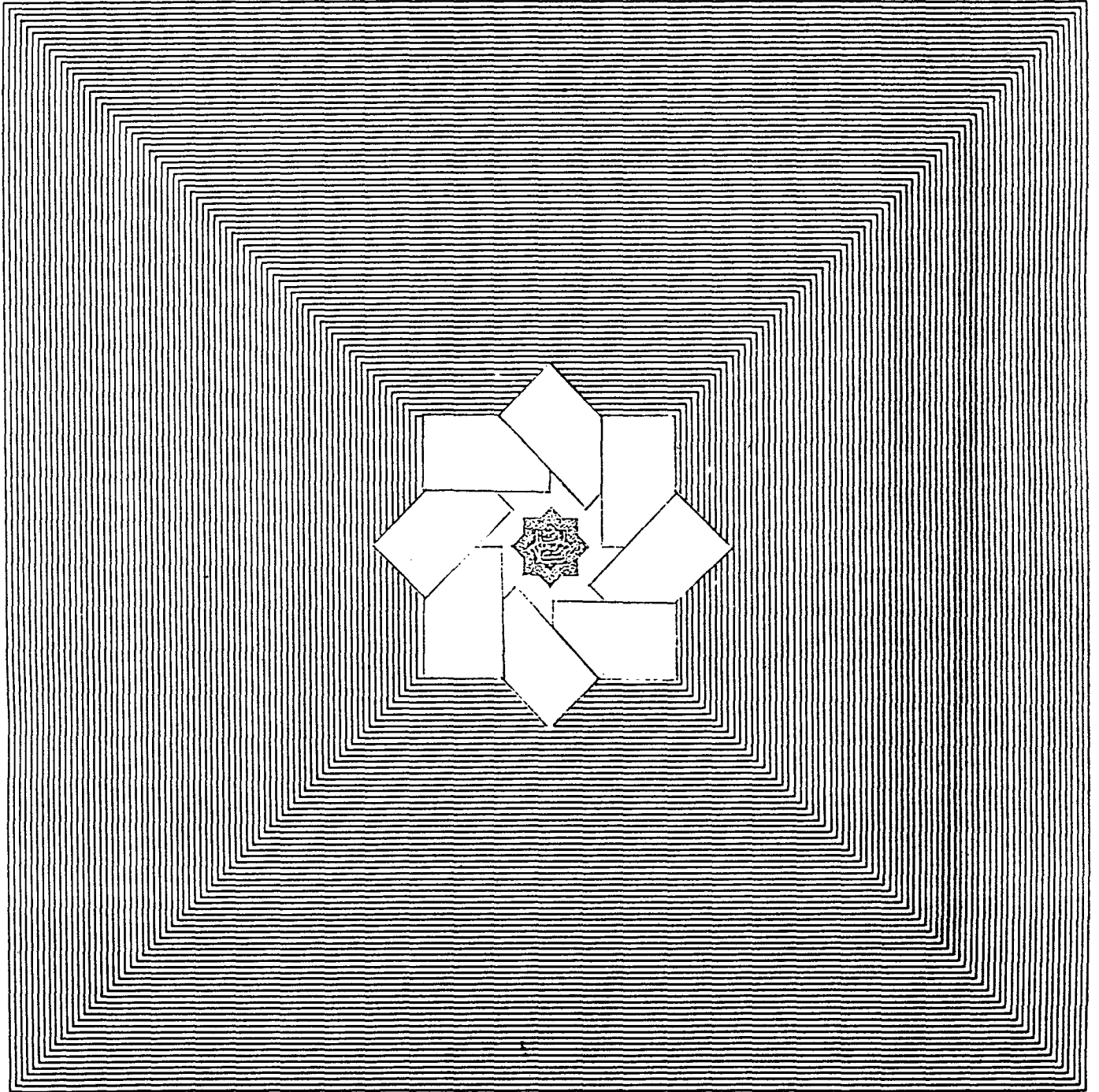

دفتر معرفت

اردیبهشت ماه ۱۳۷۲ / سال دوم، شماره ۲

ماهنامه داخلی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی
از انتشارات روابط عمومی و امور بین الملل

دفتر معرفت

اردیبهشت ماه ۱۳۷۲

ماهنامه داخلی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی
از انتشارات روابط عمومی و امور بین الملل

در این شماره می خوانیم...

- ۲..... به یاد آن عزیز...
- ۳..... پاسداری از زبان فارسی .....
- ۴..... خلاصه سخنرانی پروفیسور هرمان لندلت .....
- ۵..... در حاشیه سخنرانی پروفیسور هرمان لندلت.....
- ۶..... گزارش سفر به سوریه.....
- ۸..... نام های خداوند.....
- ۱۰..... دایرةالمعارف ها.....
- ۱۲..... شعر شما.....
- ۱۳..... نکته ها.....
- ۱۴..... اخبار و فشرده آمار کتابخانه.....
- ۱۴..... مرکز انتشار نسخ خطی بنیاد.....
- ۱۵..... مراسم پایانی ششمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران .....

با تشکر از خانمها: فاطمه پیرا / هلن خوش چین گل

سالگرد رحلت بزرگوار و بزرگسبیر انقلاب
اسلامی ایران؛ عزت و احترام (۱۵)
را به دستگاران تسلیت می گوئیم.

به یاد آن عزیز

چه تقارن جالبی! دومین سالگرد وفات او، با تولد حضرت
امام رضا علیه السلام متقارن شد؛ روز دوشنبه ۷۲/۲/۱۳.

در مراسم سالگرد او، هم «باید» شرکت می کردم و هم مشتاق
به شرکت بودم. «باید» شرکت می کردم، زیرا از طرف مدیر عامل
محترم بنیاد برای حضور در این مراسم نمایندگی داشتم. مشتاق
به شرکت بودم، که تسلی قلبم را تنها با حضور در این مراسم
ممکن می دانستم. و به راستی بر تربیت گرامی عزیزان چه راحت
و بی تکلف می توان گریست و آسوده شد.

سال گذشته توفیق رفیق رفیق راه شد تا ساعتی با پدر بزرگوارش
گفت و شنودی در سکوت لبها و غوغای نگاهها داشته باشیم.
بهانه، یادنامه ای بود که همترزان علمی وفادارش به یاد او در
بنیاد منتشر کرده بودند. داوطلب شدم که نسخه هایی از آن را به
والدین بزرگوارش تقدیم کنم.

به خانه شان رفتم؛ در یک محله قدیمی تهران. خانه در میان
آپارتمان هائی به شیوه معماری جدید محصور شده بود، اما
توانسته بود وقار بافت قدیمی و سنتی را حفظ کند؛ حیاطی و
حوضی و درختی و دو اتاق تو در تو.

زمستان بود، اما عطر گل انار و آفاقی و یاس رازقی در فضای
حیاط و اتاقها موج می زد. این هم از خاصیت یا برکت این
شیوه معماری است که چنین حس مطبوعی را در انسان ایجاد
می کند.

والدین سالخورده اش، برگ برگ یادنامه را با اشتیاق ورق
زدند و شکوفه های غم را که بر جای جای شیارهای چهره شان
شکفته بود، با شوراب اشک آبیاری کردند. در نگاههای آن دو
سپاس و تشکر موج می زد؛ تشکر از انسان های بزرگواری که در
تهیه این مجموعه نفیس با جان و دل کوشیده بودند.

از روز دوشنبه می گفتم؛ ساعت ۱۵ همراه با پدر، مادر،
همسر و مشتاقان و ارادتمندان او بر مزارش حاضر شدم. گل بود
و اشک، و تلاوت کلام خدا.

مادر، کنار تصویر قاب گرفته فرزند زانوی غم بغل گرفته بود
و دردمندانه می گریست. وای که این تصویر چه استادانه دین
خود را در آشکار ساختن معصومیت او ادا کرده بود؛ معصومیتی
برابر و هم سنگ با مقام علمی او.

کاش به خاطرمانده بود که تعدادی از نسخ یادنامه را بر
مزارش می آوردم و هدیه جمع مشتاقان و ارادتمندان می کردم.
کار پسندیده ای که البته انجام نشد!

میگویند دایرةالمعارفها که مجموعه دانش بشری می باشد
جاودانه خواهد ماند. او نیز یک دایرةالمعارف بود و ما در تمام
لحظات، حضور او را در برگ برگ و سطر سطر دانشنامه جهان
اسلام حس خواهیم کرد.

روانت شاد، یادت زنده، دکتر احمد طاهری عراقی.

محمود شاه حسینی

مركز وصال (السید رئیس مجلس الوزراء)

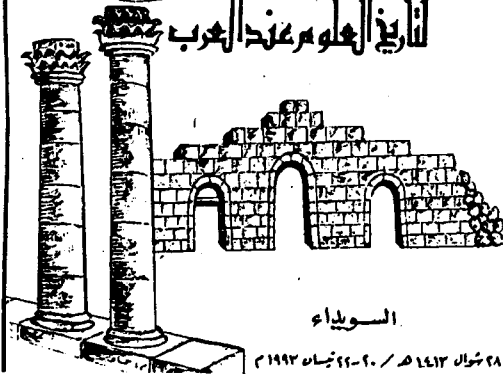
بماسة ملیة - مركز الزمان العالمی العربی - مائة سنة اسویة

المؤتمرا السنویة

السابع عشر

لتاریخ العلوم عند العرب

السویة

٢٨ شوال ١٤١٣ هـ / ٢٠-٢٢-١٩٩٢ م

آگهی برگزاری هفدهمین کنفرانس سالانه تاریخ علوم عربی
در سویداء - سویداء

گزارشی سفر به سویداء

● آقای مهندس میرسلیم مدیر عامل محترم بنیاد، به اتفاق آقای مهندس محمد باقری در تاریخ ۷۲/۱/۳۰ به کشور سویداء عزیمت کردند و در کنفرانس تاریخ علوم عربی که از تاریخ ۷۲/۱/۳۱ بمدت چهار روز در شهر سویداء برگزار گردید شرکت کردند.

از آقای مهندی باقری درخواست شد برای اطلاع همکاران گزارشی از این سفر در اختیار "دفتر معرفت" قرار دهند؛ و اینک آن گزارش.

○ کنفرانس سویداء

مؤسسه تاریخ علوم عربی (معهد تراث العلمی العربی) یکی از سازمانهای تابع دانشگاه حلب است که فعالیتهای قابل توجهی در زمینه تاریخ علوم دوره اسلامی از جمله آثار ریاضیدانان، منجمان و پزشکان ایرانی دارد. این مؤسسه هر سال در یکی از شهرهای سویداء کنفرانس تاریخ علم برگزار می کند. کنفرانس اخیر، هفدهمین کنفرانس سالانه تاریخ علم بود که در سویداء برگزار شد و یک روز آن ویژه بزرگداشت ابن ابی اصیبه مؤلف عیون الانبیا فی طبقات الاطباء بود که زادگاه و مدفنش قریه صلخه در نزدیکی سویداست. مؤسسه تاریخ علوم عربی هر چهار سال یک بار در یکی از کشورهای عربی و اسلامی یا مرتبط با فرهنگ اسلام، کنگره تاریخ علم برگزار می کند. کنگره سال ۱۹۹۲ در گرانا (غرناطه) در اسپانیا برگزار شد. قرار است کنگره بعدی در سال ۱۹۹۶ در رأس الخیمه برگزار شود.

در کنفرانس سویداء، پژوهشگرانی از سویداء، ایران، اسپانیا، لبنان، عراق، امارات متحده عربی، اردن، موریتانی، مصر، عربستان سعودی، یمن و فلسطین شرکت داشتند. زبان ایراد همه سخنرانی ها عربی بود، بجز یک سخنرانی از ایران و دو سخنرانی از اسپانیا که به انگلیسی عرضه شد.

موضوع سخنرانی عرضه شده از ایران "قطعه ای از زیج نایافته کوشیار گیلانی" بود که تاریخچه، شرح محتوا و ترجمه متن آن به انگلیسی و نیز متن اصلی عربی آن برای حاضران خوانده شد که با استقبال خوبی مواجه شد. علاوه بر موضوعات علمی و تاریخی مطرح شده در سخنرانیها، دیدارهای حاشیه ای کنفرانس بین پژوهشگران کشورهای مختلف، طبق معمول مفید و خوشایند بود.

○ دیدارهای فرهنگی

در مذاکرات انجام شده با آقایان خالد ماغوظ و محمدعلی حوریه که به ترتیب

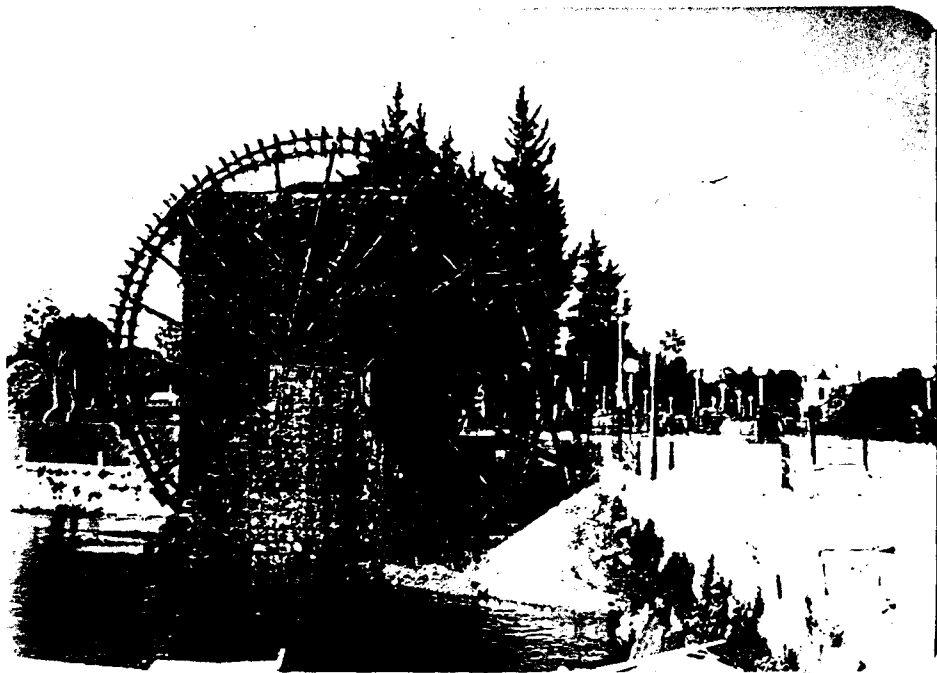
سرپرست مؤسسه تاریخ علوم عربی و رئیس دانشگاه حلب هستند، موضوع پیگیری عملی همکاری و تبادل فرهنگی در همه زمینه ها مطرح و بررسی شد که هر دوی آنها این امر را منوط به اجازه وزیر علوم می دانستند. در دیدار با وزیر علوم و آموزش عالی سویداء، ایشان موافقت خود را با شروع سریع این همکاریها ابراز داشت و از عدم پذیرش دانشجوی سوری که قبلاً در چارچوب اجرای موافقتنامه امضا شده بین دو کشور به ایران آمده بود، گله کرد.

○ بازدید از اماکن مقدس و آثار باستانی

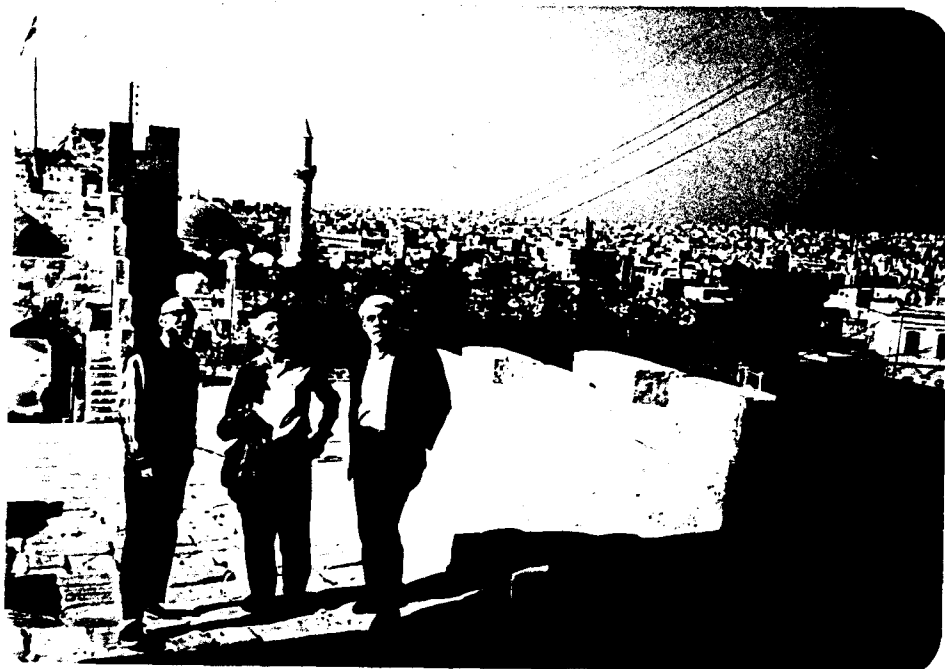
در این سفر، علاوه بر زیارت آرامگاه حضرت زینب (سلام الله علیها) و سایر اماکن مقدس در سویداء، آثار باستانی این کشور نیز مورد بازدید قرار گرفت. بازدید از چرخابه های باستانی حما، آثار تاریخی قنات، بصره و پالمیرا از موارد مهم این آثار بود. همچنین در خلال پرس و جوها معلوم شد که مدفن ابن الصلاح همدانی،

تحقیقاتی و مدیر عامل بنیاد
دایرةالمعارف اسلامی و هیأت همراه
ایشان از دانشگاه حلب را درج کرد.

نشریه مورخ ۲۳ آوریل (جمعه ۳
اردیبهشت) خود خیر دیدار آقای
مهندس میرسلیم مشار ریاست
جمهوری اسلامی ایران در امور علمی و

نمونه‌ای از چرخابه‌های باستانی شهر حما که بر روی نهرالعاصی برپا شده و هنوز برای بالا کشیدن
آب و انتقال آن به نقاط دوردست به کار می‌رود. ناصر خسرو در سفرنامه خود به این چرخابه‌ها که امروزه
در نوع خود در جهان کم‌نظیرند اشاره کرده است.

منظره شهر حلب از فراز قلعه باستانی حلب که در وسط این شهر از قرنهای دور برپا ایستاده است.

پزشک، منطقی، ریاضیدان و منجم
نامدار ایرانی (قرن ۶ هـ) که طبق نوشته
ابن ابی‌اصیبه، در گورستان صوفیه کنار
نهر باناس در حومه دمشق بود، اکنون در
محوطه دانشکده دندانپزشکی دانشگاه
دمشق قرار دارد. این گورستان به دست
فرانسویان، که بین سالهای
۱۹۲۰-۱۹۴۶ بر سوریه حاکم بودند،
ویران شد و اکنون تنها قبر ابن تیمیه و
برادرش در آنجاست. امیدوارم روزی به
همت مؤسسات فرهنگی ایران لوح
یادبودی به چند زبان، حاوی شرح
مختصری از زندگی و آثار این دانشمند
ایرانی، در محوطه دانشکده دندانپزشکی
که در منطقه برامکه دمشق قرار دارد
نصب شود.

همچنین در دیدار از کتابخانه ظاهریه
که زمانی کتابخانه ملی به شمار می‌آمد،
معلوم شد که اکنون کتابخانه اسد این
نقش را دارد و نسخه‌های خطی موجود
در کتابخانه‌های مختلف به آنجا نقل شده
است و مبادلات فیلم نسخه‌های خطی
تنها با این کتابخانه امکان‌پذیر است.

○ نتیجه‌گیری

به نظر راقم این سطور، شرکت هیأت
ایرانی در هفدهمین کنفرانس تاریخ علوم
عربی در سویداء کاملاً موفقیت‌آمیز و
ثمربخش بود. با وجود اینکه به علت
قدرت فرهنگی قوی ایران، سوریه‌ها از
همکاری فرهنگی با ما بیشتر سود
می‌برند، حضور فعال در این‌گونه فعالیتها
موجب شناساندن این قدرت فرهنگی
می‌شود و بی‌شک در بهبود کمی و کیفی
کار پژوهشگران تاریخ علم در ایران نیز
اثر مثبت خواهد داشت. سوابق و
تجربیات ارزشمند مؤسسه تاریخ علوم
عربی که ۱۸ سال از تأسیس آن می‌گذرد،
در این میان قابل توجه است.

○ بازتاب در مطبوعات

روزنامه البعث، ارگان حزب بعث، در